

Briuselis, 2015 11 24
COM(2015) 578 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**2015 m. metinė Europos Sąjungos vystymosi ir išorės pagalbos politikos
ir jos įgyvendinimo 2014 m. ataskaita**

{SWD(2015) 248 final}

Tūkstantmečio vystymosi tikslai ir paskesni siekiai. Deramas gyvenimas visiems ir visur

2014 m. Europos Sąjunga (ES) ir jos valstybės narės išlaikė didžiausių pasaulyje paramos vystymuisi teikėjų poziciją ir visame pasaulyje skatino puoselėti pagrindines Europos vertybes – taiką, saugumą, darnų vystymąsi, skurdo mažinimą ir pagarbą žmogaus teisėms. ES toliau rėmė Pokyčių darbotvarkės¹ prioritetines sritis, būtent žmogaus teises, demokratiją ir kitus svarbiausius gero valdymo bei integracinio ir tvaraus augimo elementus.

2014 m. ES sukūrė išsamių atsakomųjų priemonių, skirtų svarbiausioms krizėms (pavyzdžiui, Ukrainos konfliktui, Centrinės Afrikos Respublikos ir Pietų Sudano krizėms, grupuotės „Dae'sh“ teroristiniams išpuoliams Artimuosiuose Rytuose ir kituose regionuose, taip pat Ebolos viruso protrūkiui Vakarų Afrikoje) įveikti.

2014 m. birželio mėn. Komisijos komunikate „**Deramas gyvenimas visiems. Nuo vizijos prie kolektyvinių veiksmų**“² pateikiama ES pozicija, kurios laikomasi tarptautinėse derybose dėl darnaus vystymosi tikslų (DVT), kurie pakeis Tūkstantmečio vystymosi tikslus (TVT); komunikate aprašomi laikotarpio po 2015 m. vystymosi darbotvarkės ir DVT pagrindiniai principai, taip pat siūlomos prioritetinės sritys ir galimi tikslai. Taryba šį komunikatą patvirtino 2014 m. gruodžio 16 d.³

Tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimas

Artėjant TVT įgyvendinimo 2015 m. tiksliniam terminui, jau matoma padaryta didelė pažanga. Pirmasis TVT – **perpus sumažinti ypač didelį skurdą** – sėkmingai įgyvendintas 2010 m., t. y. penkeriais metais anksčiau nei numatyta grafike. Tais metais taip pat pasiektas kitas TVT – užtikrinti, kad perpus sumažėtų žmonių, neturinčių galimybių **gauti švaraus geriamojo vandens**, skaičius.

Jau beveik pasiektas tikslas **užtikrinti, kad badą kenčiančių žmonių skaičius sumažėtų perpus**: visame pasaulyje maisto stokojančių žmonių skaičius sumažėjo nuo 23,2 proc. 1990–1992 m. iki 14,9 proc. 2010–2012 m.

TVT užtikrinti, kad **bet kurioje pasaulio šalyje vaikai baigtų visą pradinio ugdymo programą**, pasiektas Lotynų Amerikos ir Karibų jūros, Rytų Azijos ir Ramiojo vandenyno, taip pat Europos ir Vidurinės Azijos šalyse. Padaryta didelė pažanga užtikrinant **lyčių pusiausvyrą** pradinio ugdymo srityje: besivystančiose šalyse pradinio ugdymo įstaigas lankančių mergaičių skaičius, palyginti su berniukų skaičiumi, siekia 97 proc.

Didelė ES parama padėjo pasiekti pažangą įgyvendinant **su sveikata susijusius** TVT. 2012 m. **vaikų iki 5 metų amžiaus mirtingumas** buvo beveik dvigubai mažesnis, palyginti su 1990 m. 1990–2013 m. panašiai, t. y. 45 proc., sumažėjo **motinų mirtingumas**. 2001–2012 m. 44 proc. sumažėjo **naujų ŽIV infekcijos atvejų**. **Tuberkuliozės** susirgimų ir mirčių nuo jos skaičius mažėja ir jau beveik pasiektas tikslas perpus sulėtinti šios ligos plitimą. Kovos su **maliarija** tikslas taip pat gali būti visiškai įgyvendintas – 2010–2012 m. mirtingumas nuo maliarijos sumažėjo 42 proc.

Dirbti kartu ateities labui

ES ir jos valstybės narės toliau užima didžiausių pasaulyje oficialios paramos vystymuisi (OPV) teikėjų poziciją. **2014 m. ES bendros OPV suma iš viso siekė 58,2 mlrd. EUR** – tai sudarė 0,42 proc. visų bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP). 2014 m. vien ES valstybių narių OPV suma iš viso siekė 56,1 mlrd. EUR, arba 0,41 proc. visų BNP. 2014 m. Europos Komisija toliau visame pasaulyje teikė

¹ [https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy/agenda-change_en_COM\(2011\)637_final_2011_10_13](https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy/agenda-change_en_COM(2011)637_final_2011_10_13).

² COM(2014) 335, 2014 6 2.

³ <http://www.consilium.europa.eu/en/workarea/downloadasset.aspx?id=40802190987>.

politinę ir finansinę paramą vystymuisi ir įsipareigojo daugiau nei 9,9 mlrd. EUR skirti išorės paramai vystymuisi⁴ teikti – tai sudarė apie 7 proc. 2014 m. ES bendrojo biudžeto.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 208 straipsnyje teigiama, kad ES „atsižvelgia į bendradarbiavimo vystymosi labai tikslus savo įgyvendinamos politikos srityse, kurios gali turėti įtakos besivystančioms šalims“. Tarptautinėje arenoje ES išsiskiria tuo, kad į savo pirminę teisę įtraukė **politikos suderinamumo vystymosi labai** (PSVL) įsipareigojimą. 2014 m. lapkričio 1 d., kai pradėjo dirbti **J.-C. Junckerio vadovaujama Komisija**, pradėtas taikyti naujas darbo metodas kaip politikos suderinamumo užtikrinimo priemonė. Komisijos pirmininko pavaduotojų vadovaujamos kompetencijos sričių grupės teikia pirmenybę kompleksiskam politikos formavimui, kuris padeda užtikrinti, kad būtų laikomasi visapusiško požiūrio į vystymosi tikslus, didinančio ES vystomojo bendradarbiavimo veiksmingumą.

2014 m. Komisija toliau stengėsi visais lygmenimis didinti PSVL. 2014 m. pradžioje Komisijos tarnybos ir Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) pirmą kartą bendrai paprašė delegacijų pateikti ataskaitas dėl PSVL. Gauta 41 ataskaita, apėmusi 62 šalis partneres.

Naujoji Komisija taip pat keitė įgaliojimus ir pavadinimą. Atsižvelgiant į rengiamą visuotinę vystymosi darbotvarkę, Vystymosi ir bendradarbiavimo generalinis direktoratas pervadintas Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi generaliniu direktoratu (DEVCO GD). Nevenas Mimica paskirtas už tarptautinį bendradarbiavimą ir vystymąsi atsakingu Europos Komisijos nariu.

2014 m. lapkričio mėn. pradėti rengti reguliarūs Komisijos išorės veiksmų grupės (KIVG), kurios pirmininkė yra Sąjungos vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos pirmininko pavaduotoja (SVJKPP) Federica Mogherini, posėdžiai. KIVG nariai yra Komisijos nariai – už tarptautinį bendradarbiavimą ir vystymąsi atsakingas Komisijos narys, už Europos kaimynystės politiką ir plėtros derybas atsakingas Komisijos narys, už prekybą atsakingas Komisijos narys ir už humanitarinę pagalbą ir krizių valdymą atsakingas Komisijos narys. Kiti Komisijos nariai kviečiami dalyvauti atsižvelgiant į kiekvieno posėdžio darbotvarkės klausimus.

Be to, 2014 m., Europos kaimynystės politikos direktoratą perkėlus iš DEVCO GD į ankstesnįjį Plėtros generalinį direktoratą, sukurtas Kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas (NEAR GD).

Būsimo vystomojo bendradarbiavimo programavimas

2014 m. – pirmaisiais 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos įgyvendinimo metais – ; šiais metais taip pat priimta daug daugiamečių orientacinių programavimo dokumentų, susijusių su dvišaliu šalių ir regionų bendradarbiavimu, ir teminių programų. Beveik visi bendradarbiavimo su šalimis partnerėmis programavimo dokumentai rengti taikant metodą, pagal kurį neberengiami atskiri, specialūs ES šalių strateginiai dokumentai, bet programavimas tiesiogiai siejamas su šalių partnerių politika ir strategijomis. Vadovaujantis Pokyčių darbotvarke⁵, vykdamas programavimo veiksmus daug dėmesio skirta sektoriams, siekiant padidinti ES pagalbos poveikį ir valdymo galimybes.

⁴ Įsipareigojimai – teisiniai pasižadėjimai tais pačiais metais, kai įsipareigojama, arba vėliau skirti pinigų tam tikriems projektams, sutartims ir pan. Išmokomis vadinamos pinigų sumos, kurios turi būti išmokamos konkrečiais metais.

⁵ COM(2011) 637 *final*, 2011 10 13.

2014 m. balandžio mėn. Briuselyje vykusiame Afrikos ir ES aukščiausiojo lygio susitikime suteiktas naujas postūmis įgyvendinti bendrą Afrikos ir ES strategiją⁶, taip pat, atsižvelgiant į politines rekomendacijas, plėtoti ES ir Afrikos partnerystę. ES programavimo procese tiesiogiai atsižvelgta į bendram 2014–2017 m. veiksmų plane nustatytus naujus prioritetus, ypač susijusius su Europos plėtros fondo (EPF) Afrikos taikos priemone⁷ ir naujai sukurta **Panafrikos programa**⁸ – pirmąją visam žemynui skirta vystomojo bendradarbiavimo priemonės (VBP)⁹ programa.

2014 m. Komisija ir valstybės narės telkė pastangas vystomojo bendradarbiavimo **bendram programavimui** vykdyti. Procesas plėtotas 18 šalių partnerių; 14 šalių partnerių¹⁰ baigta rengti bendro programavimo dokumentus. Dauguma bendro programavimo veikloje dalyvaujančių šalių priskiriamos prie mažiausiai išsivysčiusių šalių arba mažesnes nei vidutinės pajamas gaunančių šalių grupės, o daugiau nei pusę šalių Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) priskiria prie nestabilių valstybių.

2014 m. pradėtos įgyvendinti šešios naujos iš ES biudžeto finansuojamos išorės finansavimo priemonės: vystomojo bendradarbiavimo priemonė, Europos kaimynystės priemonė¹¹, Pasirengimo narystei pagalbos priemonė (PNPP II)¹², priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos¹³, Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė¹⁴ ir partnerystės priemonė¹⁵. Šiomis naujomis priemonėmis įgyvendinami Pokyčių darbotvarkės prioritetai. 2014–2020 m. šioms priemonėms iš viso skirta 51,4 mlrd. EUR.

2015 m. kovo mėn. pradėjo veikti ne iš ES biudžeto finansuojamas **11-asis Europos plėtros fondas**; jo lėšos bendradarbiavimui su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis bei užjūrio šalimis ir teritorijomis (UŠT)¹⁶ siekia 30,5 mlrd. EUR.

Pokyčių darbotvarkės įgyvendinimas

Savanoriškas daugiašalis suinteresuotųjų subjektų forumas – Pusano veiksmingo vystomojo bendradarbiavimo partnerystė (PVVBP) – svarbiausias pagalbos ir vystymosi veiksmingumo darbotvarkės pagrindas. Į pirmąjį **PVVBP aukšto lygio susitikimą, surengtą 2014 m. balandžio mėn. Meksikoje**, susirinkę įvairių sričių paramos teikėjai ir partneriai daugiausia dėmesio skyrė besivystančioms šalims svarbiems klausimams, pažangos stebėsenos ir vertinimo mechanizms ir įsipareigojimui didinti įgyvendinamų priemonių veiksmingumą vietos lygmeniu. Meksikoje vykusiame susitikime pradėtos įgyvendinti 39 savanoriškos iniciatyvos.

Meksikoje vykusiame susitikime pradėta naudoti priemonę „EU Aid Explorer“¹⁷ – tai vienas iš ES veiksmų, kuriais siekiama toliau didinti skaidrumą ir atskaitomybę. ES piliečiai ir partneriai gali sužinoti, kaip naudojamos paramos teikėjų skirtos lėšos, o paramos teikėjai – užtikrinti geresnį koordinavimą ir veiksmingumą.

⁶ https://ec.europa.eu/europeaid/regions/africa/continental-cooperation/joint-africa-eu-strategy_en.

⁷ https://ec.europa.eu/europeaid/regions/africa/continental-cooperation/african-peace-facility_en.

⁸ https://ec.europa.eu/europeaid/regions/africa/continental-cooperation/pan-african-programme_en.

⁹ Reglamentas (ES) Nr. 233/2014; OL L 77, 2014 3 15, p. 44.

¹⁰ Mianmare / Birmoje, Burundyje, Kambodžoje, Čade, Komoruose, Ganoje, Gvatemaloje, Laose, Malyje, Namibijoje, Ruandoje, Senegale, Pietų Sudane ir Toge.

¹¹ Reglamentas (ES) Nr. 232/2014; OL L 77, 2014 3 15, p. 27.

¹² Reglamentas (ES) Nr. 231/2014; OL L 77, 2014 3 15, p. 11.

¹³ Reglamentas (ES) Nr. 230/2014; OL L 77, 2014 3 15, p. 1.

¹⁴ Reglamentas (ES) Nr. 235/2014; OL L 77, 2014 3 15, p. 85.

¹⁵ Reglamentas (ES) Nr. 234/2014; OL L 77, 2014 3 15, p. 77.

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:r12102>.

¹⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-434_en.htm?locale=en.

2014 m. gegužės 13 d. Komisija priėmė komunikatą „**Didesnis privačiojo sektoriaus vaidmuo siekiant integracinio ir tvaraus augimo besivystančiose šalyse**“¹⁸. Šioje naujoje strategijoje pripažįstamas naujas ir ypač svarbus ES vystomojo bendradarbiavimo aspektas – privačiojo sektoriaus dalyvavimas, siekiant pagerinti verslo aplinką ir privačiojo sektoriaus plėtotės šalyse partnerėse sąlygas, taip pat skatinti privatųjį sektorių aktyviau dalyvauti vystymosi veikloje.

Komisija **pripažįsta, kad išteklių derinimas**, t. y. ES dotacijų ir paskolų ar nuosavo kapitalo iš kitų viešųjų ir privačiųjų finansuotojų sujungimas – svarbi priemonė siekiant pritraukti papildomų išteklių vystymuisi. Iki 2014 m. pabaigos skirta daugiau nei 1,99 mlrd. EUR ES biudžeto, EPF ir valstybių narių dotacijų; jų lėšomis finansuoti 233 projektai ir pritraukta apie 19 mlrd. EUR Europos finansų įstaigų ir regioninės plėtros bankų paskolų. Strategiškai derinant ES dotacijas ir finansavimą iš rinkos šaltinių, ES šalyse partnerėse pavyko pritraukti 44 mlrd. EUR viršijančių investicijų.

Visa 2014 m. skirtų ES dotacijų suma siekė 419 mln. EUR ir iš viso pritraukta beveik 7,7 mlrd. EUR numatytų investicijų. Komisija yra įsipareigojusi didinti ES pagalbos dalį įgyvendindama naujoviškas finansines priemones, taip pat ji nustatė priemones, pagrindines sritis ir sektorius, kuriems būtų galima plačiau taikyti derinimo priemones¹⁹.

Nuo 2011 m. lapkričio mėn. ir pasirašius „**Naują susitarimą dėl bendradarbiavimo su nestabiliomis valstybėmis**“²⁰, didelė pažanga padaryta tobulinant esamą vystymosi politiką ir praktiką šalių lygmeniu, taip pat įgyvendinant reformas. ES atlieka aktyvų vaidmenį EBPO Tarptautiniame konflikto ir pažeidžiamumo tinkle ir tarpvyriausybiniame dialoge dėl taikos ir valstybės stiprinimo.

Būdama **energinga žmogaus teisių propaguotoja**, ES 2014 m. šiuo klausimu diskutavo su 37 šalimis partnerėmis ir regioninėmis grupėmis. Vykdydama šioje srityje prisiimtą įsipareigojimą, ES suformavo ir pradėjo taikyti **teisėmis grindžiamo požiūrio į vystomąjį bendradarbiavimą** įgyvendinimo priemones, apimančias visus su žmogaus teisėmis²¹ susijusius ES vystomojo bendradarbiavimo aspektus. Šis svarbus žingsnis palankiai įvertintas 2014 m. gegužės mėn. Tarybos išvadose²².

Remiantis ES politiniu įsipareigojimu remti **nevalstybinius subjektus**, pavyzdžiui, pilietinės visuomenės organizacijas (PVO) ir vietos valdžios institucijas²³, 2014 m. liepos mėn. priimta VBP temine programa „Pilietinės visuomenės organizacijos ir vietos valdžios institucijos“²⁴ siekiama stiprinti šių subjektų veiklą šalyse partnerėse.

2014 m. 56 valstybės gavo išmokas, skirtas valstybės lygmens iniciatyvoms įgyvendinti; jomis remiami **PVO veiksmi**, skirti valdžios institucijų valdymui ir atskaitomybei, taip pat integraciniam politikos formavimui stiprinti; visa išmokų suma siekė 152 mln. EUR. Taip pat 29 valstybės gavo išmokas, skirtas valstybės lygmens iniciatyvoms, kuriomis remiamos vietos valdžios institucijos ir vietos valdžios institucijų nacionalinės asociacijos; visa šių išmokų suma siekė 14,5 mln. EUR.

¹⁸ COM(2014) 263 *final*, 2014 5 13.

¹⁹ COM(2014) 733 *final*, 2014 12 15.

²⁰ <http://www.newdeal4peace.org/>.

²¹ SWD(2014) 152 *final*, 2014 4 30.

²² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/foraff/142682.pdf.

²³ COM(2012) 492 *final* dėl pilietinės visuomenės; SWD(2012) 457 *final* dėl švietimo ir informavimo; COM(2013) *final* dėl vietos valdžios institucijų.

²⁴ C(2014) 4865 *final*, 2014 7 15.

2014 m. įtvirtinti teigiami 2011 m. paramos **biudžetui** politikos ir naujo jos įgyvendinimo metodo rezultatai. Dėl to labai padidėjo nuoseklumas ir pagerėjo ataskaitų teikimo kokybė, taip pat rizikos valdymas ir dialogas politikos klausimais. Iki 2014 m. pabaigos 84 valstybėse ir UŠT buvo įgyvendinamos 233 paramos biudžetui programos, kurių bendra suma sudaro 11,175 mlrd. EUR. 2014 m. paramos biudžetui išmokos sudarė daugiau nei 1,6 mlrd. EUR, t. y. 15,9 proc. visų OPV išmokų sumos.

ES tebėra **įsipareigojusi bent 20 proc. ES pagalbos skirti socialinės įtraukties ir žmogaus socialinės raidos srityse**. Šiuo metu, laikantis įsipareigojimų Europos Parlamentui, išlaidos žmogaus socialinei raidai sudaro 25 proc. lėšų, skiriamų pagal VBP teminę programą „Visuotinės viešosios gėrybės ir uždaviniai“. Moksliniai tyrimai ir inovacijos gali paskatinti vystymąsi – didinant žmogiškąjį potencialą ir tobulinant infrastruktūrą, taip pat pagal ES programą „Horizontas 2020“ kuriant naujas paslaugas ir gaminius.

Taip pat ES yra tvirtai **įsipareigojusi užtikrinti, kad bent 20 proc. išlaidų būtų susijusios su klimato tikslais**. Vienas iš svarbiausių prioritetų – ir toliau įtraukti aplinkos ir klimato kaitos klausimus į vystomojo bendradarbiavimo sritį, ne mažiau kaip 20 proc. biudžeto skiriant su klimato tikslais susijusiems veiksams. Kitas svarbus politikos tikslas – užtikrinti, kad iki 2015 m. būtų padvigubintas biologinės įvairovės veiksmų finansavimas. **ES pavyzdinė iniciatyva „B4Life“**²⁵ pradėta įgyvendinti 2014 m. gegužės 22 d., siekiant padėti neturtingiausioms šalims apsaugoti ekosistemas, užkirsti kelią nusikaltimams prieš laukinę gyvūniją ir sukurti žaliąją ekonomiką. Numatoma, kad šios iniciatyvos biudžetas 2014–2020 m. sieks 800 mln. EUR.

2014 m. šalyse partnerėse pradėtas ES paramos **lyčių lygybei** ir moterų įgalėjimui strateginis vertinimas.

Integracinis ir tvarus augimas

Apie 1,4 mlrd. pasaulio žmonių neturi galimybių naudotis elektra ir beveik 3 mlrd. žmonių maisto gamybai ir patalpų šildymui naudoja kietąjį kurą (paprastai – biomasę ir anglis). Energijos tiekimo užtikrinimas yra susijęs su skurdo panaikinimu, galimybėmis gauti švaraus vandens, ekonomikos augimu, sveikata, švietimu, moterų įgalėjimu ir aprūpinimo maistu saugumu.

2014 m. rugsėjo mėn. Niujorke vykusiam JT aukščiausio lygio susitikime klimato kaitos klausimais ES su Afrikos valstybėmis pasirašė penkias bendras deklaracijas dėl glaudesnio bendradarbiavimo energetikos srityje siekiant stiprinti politinius šalių partnerių energetikos srities politinių įsipareigojimų ir ES bei kitų susijusių paramos teikėjų finansuojamų rėmimo veiksmų ryšius.

75 mln. EUR skirta privačiojo sektoriaus investicijoms, kurios padėtų užtikrinti galimybes naudotis energija, pritraukti. Pateiktas pasiūlymas dėl **naujos kaimo vietovių elektrifikavimo finansavimo iniciatyvos (angl. ElectriFI)**, kuria siekiama toliau didinti ES išteklių, skirtų bendradarbiavimui energetikos srityje, ypač kaimo vietovių elektrifikacijai, naudojimo lankstumą, tvarumą ir veiksmingumą.

Geras valdymas

2014 m. ES toliau visame pasaulyje – nuo ES kaimyninių valstybių iki Užsachario Afrikos, Azijos ir Lotynų Amerikos šalių – rėmė demokratiją. Daugiau nei 93 mln. EUR skirta rinkimams remti, parlamentams ir politinėms partijoms stiprinti ir žiniasklaidai vystyti.

²⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-593_en.htm?locale=en.

2014 m. ES toliau teikė paramą **Afrikos valdymo struktūros** įgyvendinimui, suteikdama 9,8 mln. EUR Afrikos Sąjungos komisijai rinkimų stebėsenos pajėgumams didinti, taip pat Panafrikos Parlamentui ir Afrikos žmogaus ir tautų teisių komisijai bei Afrikos žmogaus ir tautų teisių teismui.

Naudodamosi maždaug 40 mln. EUR, skiriamų pagal Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę, metiniu biudžetu, ES **rinkimų stebėjimo misijos** (RSM) toliau formavo pasitikėjimą demokratiniais rinkimų procesais ir didino jų skaidrumą.

2014 m. septynios RSM surengtos Bisau Gvinėje, Egipte, Kosove, Malavyje, Maldyvuose, Mozambike ir Tunise. Viena rinkimų vertinimo grupės misija surengta Afganistane, devynios rinkimų ekspertų misijos – Alžyre, Bolivijoje, Salvadore, Fidžyje, Irake, Libijoje, Mauritanijoje, Nigerijoje ir Tailandė ir dvi rinkimų stebėjimo tolesnės veiklos misijos – Nigerijoje ir Kongo Demokratinėje Respublikoje.

Teisingumo stiprinimas

2014 m. ES toliau daugiausia dėmesio skyrė su teisingumu ir teisine valstybe susijusiems tikslams ir veiksams. ES daugiau nei 50 pasaulio šalių dalyvavo įgyvendinant teisinės valstybės, saugumo ir teisingumo sričių kompetencijos didinimo programas. Remdama trečiųjų šalių pastangas stiprinti teisingumo sistemas, ES padėjo sumažinti valstybių ir Tarptautinio baudžiamojo teismo kompetencijos skirtumus.

Korupcija – pagrindinė vystymosi kliūtis. 2014 m. komunikatu „Deramas gyvenimas visiems. Nuo vizijos prie kolektyvinių veiksmų“²⁶ ES atnaujino savo kovos su korupcija įsipareigojimus, ragindama priimti ir įgyvendinti su laikotarpio po 2015 m. vystymosi darbotvarke susijusias tinkamas teises sistemas ir nacionalinę politiką. 2014 m. buvo įgyvendinama beveik 77 mln. EUR vertės projektų, kuriais siekta šalių lygmeniu kovoti su korupcija, teikiant rekomendacijas, ugdant sąmoningumą ir teikiant ataskaitas, taip pat didinant kontrolės ir priežiūros įstaigų bei teisminių institucijų kompetenciją.

Taika ir stabilumas

Sukūrusi priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (angl. IcSP), ES turi galimybę greitai vykdyti tikslinius veiksmus reaguodama į naujas krizes. Dėl šios priežasties 2014 m. ES galėjo laiku suteikti būtiną paramą kilus labai svarbioms krizėms, pavyzdžiui, Ukrainoje, Sirijoje / Irake, Centrinės Afrikos Respublikoje, taip pat prasidėjus Ebolos viruso protrūkiui. Paprastai šie IcSP veiksmai yra pradiniai ES veiksmai, kuriais siekiama kurti taikias visuomenes ir panaikinti skurdą nestabiliose ir nuo konfliktų nukentėjusiose šalyse; šis tikslas – vienas iš svarbiausių ES prioritetų. 2014 m. ES toliau rėmė „naujojo kurso“ procesą²⁷, siekdama užtikrinti, kad ES intervencijos turėtų teigiamą poveikį mažinant skurdą ir užkertant kelią konfliktams.

2014 m. pabaigoje ES vykdė 16 civilinių ir karinių misijų arba operacijų pagal **bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP)**. 2014 m. pradėtos dvi civilinės misijos (EUCAP *Sahel Mali*²⁸ ir EUAM *Ukraine*²⁹) ir viena karinė operacija Centrinės Afrikos Respublikoje (EUFOR CAR³⁰). BSGP misijos skiriasi dydžiu (nuo 10 iki 1000 asmenų) ir įgaliojimais. Viena karinė misija pradėta 2013 m. Malyje (EUTM *Mali*³¹); ji bus vykdoma iki 2016 m.

²⁶ COM(2014) 335, 2014 6 2.

²⁷ <http://www.newdeal4peace.org/>.

²⁸ ES pajėgumų stiprinimo misija Malyje.

²⁹ ES patariamoji misija Ukrainoje.

³⁰ ES (karinės) pajėgos Centrinės Afrikos Respublikoje.

³¹ ES mokymo misija Malyje.

Nuo politinės ir saugumo krizės pradžios ES, plėtodama dialogą, nuosekliai rėmė **Malio** teritorinį vientisumą, šios šalies konstitucinės santvarkos atkūrimą ir bandymus politinėmis pastangomis išspręsti krizę. Nuo 2014 m. birželio mėn. ES, kaip viena iš tarpininkų, dalyvavo Alžyro taikos procese.

2014 m. su keletu nuo Ebolos viruso epidemijos nukentėjusių nestabilių valstybių, įskaitant Gvinėją, Siera Leonę ir Liberiją, pasirašytos sutartys dėl valstybės stiprinimo, siekiant remti sveikatos priežiūros paslaugas, išlaikyti makroekonominį stabilumą ir sukurti fiskalinio manevravimo galimybes, kad būtų galima įgyvendinti su epidemija susijusias priemones.

Centrinės Afrikos Respublikoje ES rėmė regionines stabilizavimo pastangas. Nuo 2014 m. sausio mėn. dirba nauja pereinamojo laikotarpio vyriausybė, o rugsėjo mėn. vietoj Afrikos Sąjungos pajėgų operacijos MISCA pradėta vykdyti JT taikos palaikymo operacija MINUSCA.

ES – pagrindinė Centrinės Afrikos Respublikai skirtos OPV teikėja; 2014 m. liepos 15 d. pradėjo veiklą naujoviškas ES valdomas kelių paramos teikėjų patikos fondas „**Békou**“³². Kartu su 2014 m. EPF, Prancūzijos, Vokietijos ir Nyderlandų įnašais, šiame naujame patikos fonde sukaupia 36 mln. EUR. Be to, šis fondas pagal Sutartį dėl paramos valstybei stiprinti iš biudžeto gavo 27 mln. EUR sveikatos ir švietimo sritims, 20 mln. EUR – rinkimų procesams vykdyti ir 33 mln. EUR – pažeidžiamumo situacijoms valdyti; naudojant šias lėšas buvo galima atlikti pagrindines valstybės funkcijas.

2013 m. gruodžio mėn. bendrame SVJKPP ir Europos Komisijos komunikate „**ES visapusiškas požiūris į išorės konfliktus ir krizes**“³³ pateikti siūlymai, kaip didinti ES išorės veiksmų nuoseklumą, mastą ir veiksmingumą, daugiausia dėmesio skiriant konfliktams ir krizėms.

2014 m. gegužės mėn., Tarybai priėmus išvadą dėl ES visapusiško požiūrio, Komisijos tarnybos ir EIVT bendradarbiavo su ES valstybėmis narėmis, kad parengtų veiksmų planą, kuris buvo patvirtintas 2015 m.

2014 m. ES toliau įgyvendino **Somalia pusiasaliui** skirtą strateginę programą³⁴, laikydamasi vispusiško požiūrio į taiką ir stabilumą regione. ES **Somalyje** šalies lygmeniu ėmėsi pagrindinės tarptautinės partnerės vaidmens, teikdama politinę ir finansinę paramą bei paramą saugumui. ES taip pat ir toliau finansiškai daugiausia prisideda prie Afrikos Sąjungos misijos Somalyje (AMISOM). 2014 m. patvirtinta 89 mln. EUR EPF parama Somaliui.

Nuo 2011 m. nutrauktas dvišalis bendradarbiavimas su Sirijos vyriausybe, tačiau 2014 m. pagal Europos kaimynystės priemonę (EKP) toliau buvo teikiama svarbi humanitarinė pagalba (41 mln. EUR), skirta persekiojamiems **Sirijos** piliečiams remti. Šiomis lėšomis buvo remiami veiksmai, įgyvendinami sveikatos, švietimo, paramos pragyvenimui ir pilietinės visuomenės gebėjimų stiprinimo srityse. Parama teikta ir kaimyninėse šalyse, būtent Jordanijoje ir Libane, siekiant padėti šioms šalims pašalinti krizės pasekmes. 2014 m. šioms trims šalims pagal EKP iš viso skirta 213 mln. EUR. Jordanijoje pagalbos lėšos visų pirma naudojamos švietimo paslaugų teikimo Sirijos pabėgėlių vaikams išlaidoms padengti. Libane pagalbos lėšos naudojamos šalies infrastruktūros, įskaitant mokyklų, pirminės sveikatos priežiūros ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą, problemoms spręsti. 20 mln. EUR skirta ES regioniniam patikos fondui, sukurtam reaguojant į krizę Sirijoje (**fondui „Madad“**), steigti; dar 3 mln. EUR įnašą skyrė Italija – pirmoji bendro finansavimo partnerė.

³² https://ec.europa.eu/europeaid/trust-fund-bekou_en.

³³ JOIN(2013) 30 *final*, 2013 12 11.

³⁴ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016858%202011%20INIT>.

Strateginės partnerystės ryšiai

ES yra strategiškai suinteresuota skatinti megzti ryšius su partneriais, kurie pasaulio lygmeniu atlieka vis svarbesnį vaidmenį, įskaitant tuos, kurie nebeatitinka dvišalės vystymosi pagalbos reikalavimų, pavyzdžiui, Braziliją, Kiniją, Indiją ir Meksiką. Be to, ES skatina megzti lygiateisę partnerystę su besiformuojančios rinkos ekonomikos šalimis (t. y. Pietryčių Azija ir Lotynų Amerika). Siekiant patenkinti šiuos poreikius, 2014 m. patvirtinta partnerystės priemonė (PP)³⁵.

Taikant PP remiamas įvairių sričių ES vidaus politikos – nuo konkurencingumo ir migracijos iki mokslinių tyrimų ir inovacijų – išorės aspektas ir sprendžiami svarbiausi visuotiniai uždaviniai, pavyzdžiui, energetinio saugumo, klimato kaitos ir aplinkos apsaugos, taip pat konkretūs ES ekonominės diplomatijos aspektai. Ši priemonė taip pat apima viešąją diplomatiją (įskaitant kultūrinę diplomatiją) ir informavimo veiklą, siekiant propaguoti ES vertybes ir interesus.

Solidarumas ir parama

2014 m. ES Humanitarinės pagalbos ir civilinės saugos generalinis direktoratas (ECHO GD) suteikė daugiau nei 1,3 mlrd. EUR paramą gaivalinių nelaimių padariniams, ginkluotiems konfliktams ir užsitęsusioms krizėms šalinti.

2014 m. pagrindinė problema **Vakarų Afrikoje** buvo **Ebolos** viruso proveržis, dėl kurio mirė daugiau nei vienuolika tūkstančių žmonių. Komisija, viena iš pirmųjų į tai sureagavusių tarptautinių paramos teikėjų, sutelkė 210 mln. EUR vertės paramą vystymui ir ankstyvam atkūrimui, kurią numatė išmokėti 2014–2015 m. Kartu su įnašais humanitarinei pagalbai ir 138,4 mln. EUR suma, skirta gydymo, diagnostikos ir vakcinacijos sričių moksliniams tyrimams, visas Europos Komisijos įnašas sudarė 414 mln. EUR. Bendras ES finansavimas, įskaitant įnašus iš ES biudžeto bei valstybių narių įnašus, viršijo 1,2 mlrd. EUR. Taip pat, įgyvendinant naujoviškų vaistų iniciatyvą, daugiau nei 100 mln. EUR skirta iš šio sektoriaus.

Komisijos suteikta didelė parama visuotinėms sveikatos iniciatyvoms, pavyzdžiui, Pasauliniam vakcinacijos ir imunizacijos aljansui (angl. *Global Alliance on Vaccines and Immunisation*, GAVI), padėjo pasiekti TVT įgyvendinimo pažangą, ypač mažinant vaikų iki penkerių metų amžiaus mirtingumą. 2014 m. GAVI gavo papildomą 10 mln. EUR įnašą, kad galėtų padidinti pneumokokinių vakcinų prieinamumą mažiau išsivysčiusiose AKR valstybėse. 2014 m. birželio mėn. Parlamentas ir Taryba patvirtino ES dalyvavimą antrojoje Europos ir besivystančių šalių partnerystės klinikinių tyrimų srityje programoje, įgyvendinamoje kartu su Užsachario Afrika, ir 683 mln. EUR ES įnašą.

ES finansinė parama visuotinei švietimo programai padėjo patobulinti su švietimu susijusius TVT. 2014 m. birželio mėn. Komisija Briuselyje surengė antrąją visuotinės švietimo partnerystės **švietimo srities įsipareigojimų padidinti išteklius** konferenciją. Konferencijoje priimti pačių šalių įsipareigojimai papildomai švietimui skirti 26 mlrd. EUR viršijo visus ankstesnius jų įsipareigojimus.

Lyčių lygybės užtikrinimas išliko vienu iš svarbiausių 2014 m. uždavinių – priimta visuotinė ES atsakomųjų veiksmų strategija, kurioje abiejų rūšių veikla, susijusi su lyčių aspekto integravimu, įtraukta į beveik visas pagrindines pagalbos programas. Naujai priimtoje VBP programoje „Visuotinės viešosios gėrybės ir uždaviniai“ 2015–2020 m. numatyta daugiau nei 100 mln. EUR skirti moterų ir vaikų gerovei užtikrinti, ypatingą dėmesį skiriant kovai su žalinga praktika, pavyzdžiui, moterų lyties organų žalojimu / pašalinimu, taip pat ankstyvomis ir priverstinėmis vaikų santuokomis.

³⁵ http://ec.europa.eu/dgs/fpi/what-we-do/partnership_instrument_en.htm.

Lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas – svarbūs kompleksiniai vystymosi veiklos elementai. Svarbus moterų vaidmuo visuose AKR valstybių vystymosi sektoriuose patvirtintas tyrimo „**AKR valstybių moterys – vystymo veiklos dalyvės**“ (angl. *ACP Women, Actors of Development*)³⁶ rezultatais. Šiame leidinyje įrodyta, jog piliečių organizacijų vaidmuo užtikrinant moterų naudojimąsi savo teisėmis ir jų indėlis į darnų vystymąsi yra labai svarbus.

Praėjus dešimčiai metų nuo **2004 m. gruodžio 26 d. regioną nusiaubusio cunamio**, ES toliau aktyviai padeda šiam regionui atsigaivinti. Per pastarąjį dešimtmetį Europos Komisija viso regiono (Indonezijos, Šri Lankos, Indijos, Maldyvų ir Tailando) cunamio aukoms iš viso skyrė 123 mln. EUR humanitarinės pagalbos. Vien Indonezijos atkūrimo darbams papildomai skirta 200 mln. EUR.

Žvelgiant į ateitį

ES 2015-uosius paskelbė **Europos vystomojo bendradarbiavimo metais**, kurių šūkis – „Mūsų pasaulis, mūsų orumas, mūsų ateitis“. Tai pirmieji istorijoje vystymuisi skirti Europos metai; jų tikslas – palaikyti ryšius su ES piliečiais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, siekiant didinti informuotumą apie vystymosi srityje įgyvendinamus ES išorės veiksmus.

2015 m. – labai svarbūs tarptautinio vystymosi metai; šiais metais pradedamas taikyti integruotas požiūris į skurdo panaikinimą ir darnų vystymąsi. Trys aukščiausio lygio tarptautiniai susitikimai – susitikimas dėl 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkės ir **DVT** priėmimo, 2015 m. liepos mėn. Adis Abeboje vykusio **Trečioji tarptautinė vystymosi finansavimo konferencija** ir rugsėjo mėn. Niujorke vykusio **Jungtinių Tautų (JT) aukščiausiojo lygio susitikimas darnaus vystymosi klausimais** – tai galimybė susitarti dėl naujos darbotvarkės. Vienodai svarbioje 2015 m. gruodžio mėn. Paryžiuje vyksiančioje **JTBKKK COP21 konferencijoje** turėtų būti priimti svarbūs klimato kaitos, darančios didelį poveikį tarptautinei vystymosi politikai, mažinimo tikslai.

2015 m. bus tęsiamas **bendras programavimas**; pirmąją **naujos tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi rezultatų programos** įgyvendinimo ataskaitą numatyta pateikti 2015 m. paskutinįjį ketvirtį.

Migracija, ypač migracijos Viduržemio jūros regione krizė, – didėjančios svarbos visai Europos Sąjungai klausimas. Todėl Europos Vadovų Taryba nusprendė 2015 m. lapkričio 11–12 d. Maltoje surengti specialiai šiai politikos sričiai skirtą aukščiausiojo lygio susitikimą su Afrikos Sąjunga ir kitomis pagrindinėmis šalimis.

2015 m. pagal darbo programą „Horizontas 2020“ bus finansuojami keli socialinių mokslų ir humanitarinės srities mokslinių tyrimų projektai, kuriuos įgyvendinus bus sukurta naujų analitinių priemonių ir pateikta įžvalgų, padėsiančių sustiprinti ES, kaip pasaulinio lygmens veikėjos, vaidmenį³⁷.

2015 m. prioritetinės sritys apima atsakingo pasaulio tiekimo grandinių valdymo rėmimą. ES visų pirma remia Vokietijos iniciatyvą „Tvartos tekstilės partnerystė“ (angl. *Partnership for sustainable textiles*)³⁸, siekdama skatinti besivystančiose šalyse taikyti atsakingo verslo praktiką, kad būtų galima visoje tekstilės vertės grandinėje įgyvendinti socialinius, ekologinius ir ekonominius standartus.

³⁶ http://www.acp.int/sites/acpsec.waw.be/files/Final_BD%20-%20English.pdf.

³⁷ http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014_2015/main/h2020-wp1415-societies_en.pdf.

³⁸ <https://www.textilbuendnis.com/index.php/en/>.

2015 m. antroje pusėje bus paskelbta 2013–2015 m. **dvimetė PSVL ataskaita**; joje bus pateikta PSVL įgyvendinimo valstybių narių lygmeniu apžvalga. 2015 m. taip pat bus paskelbtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas – atnaujintas 2016–2020 m. ES **Lyčių lygybės veiksmų planas**.